

Grammaticaoverzicht Lingua Latina deel 1, 2 en 3

- Zelfstandig naamwoord

	Groep 1	Groep 2		Groep 3		Groep 4
ev nom	amica	servus	templum	homo	nomen	exercitus
gen	amicae	servi	templi	hominis	nominis	exercitus
dat	amicae	servo	templo	homini	nomini	exercitui
acc	amicam	servum	templum	hominem	nomen	exercitum
abl	amica	servo	templo	homine	nomine	exercitu
mv nom	amicae	servi	templa	homines	nomina	exercitus
gen	amicarum	servorum	templorum	hominum	nominum	exercituum
dat	amicis	servis	templis	hominibus	nominibus	exercitibus
acc	amicas	servos	templa	homines	nomina	exercitus
abl	amicis	servis	templis	hominibus	nominibus	exercitibus
	Groep 5					
ev nom	res					
gen	rei					
dat	rei					
acc	rem					
abl	re					
mv nom	res					
gen	rerum					
dat	rebus					
acc	res					
abl	rebus					

N.B. Sommige woorden van groep 2 hebben een afwijkende nom ev op *-er*, bijv. *puer, pueri* etc. en *ager, agri* etc.

Geslacht van de zelfstandige naamwoorden

- Hoofdregel: Alle woorden die een manspersoon aanduiden zijn manlijk en alle woorden die een vrouwpersoon aanduiden zijn vrouwelijk.
- Voor andere woorden geldt:
 - Groep 1: vrouwelijk
 - Groep 2: *-us* manlijk; *-um* onzijdig
 - Groep 4: manlijk (uitzonderingen *domus* en *manus*: vrouwelijk)
 - Groep 5: vrouwelijk (uitzondering *dies*: mannelijk)

• Bijvoeglijk naamwoord

A. Bijvoeglijk naamwoord Groep 1 en 2

	M	V	O
ev nom	novus	nova	novum
gen	novi	novae	novi
dat	ново	novae	ново
acc	novum	novam	novum
abl	ново	nova	ново
mv nom	novi	novae	nova
gen	novorum	novarum	novorum
dat	novis	novis	novis
acc	novos	novas	nova
abl	novis	novis	novis

N.B. Sommige bijvoeglijke naamwoorden hebben een nom ev m op *-er*, bijvoorbeeld *miser, miseri* etc en *pulcher, pulchri* etc.

B. Bijvoeglijk naamwoord Groep 3

	M/V	O	M/V	O	M	V	O
ev nom	ingens	ingens	utilis	utile	acer	acris	acre
gen	ingentis	ingentis	utilis	utilis	acris	acris	acris
dat	ingenti	ingenti	utili	utili	acri	acri	acri
acc	ingentem	ingens	utilem	utile	acrem	acrem	acre
abl	ingenti	ingenti	utili	utili	acri	acri	acri
mv nom	ingentes	ingentia	utiles	utilia	acres	acres	acria
gen	ingentium	ingentium	utilium	utilium	acrium	acrium	acrium
dat	ingentibus	ingentibus	utilibus	utilibus	acribus	acribus	acribus
acc	ingentes	ingentia	utiles	utilia	acres	acres	acria
abl	ingentibus	ingentibus	utilibus	utilibus	acribus	acribus	acribus

N.B. Verschillen met het zelfstandig naamwoord van groep 3: abl ev op *-i* (i.p.v. *-e*), nom mv o op *-ia* (i.p.v. *-a*), gen mv op *-ium* (i.p.v. *-um*)

Trappen van vergelijking

comparativus *altior* (m,v)/*altius* (o) hoger, tamelijk hoog, te hoog, hoogst (van 2)

superlativus *altissimus, -a, -um* hoogst, zeer hoog

De verbuiging van de comparativus is van groep 3 (*utilis/utile*) die van de superlativus van 1 en 2 (*novus*).

N.B. Onregelmatig zijn:

positivus	comparativus	superlativus	betekenis
bonus	melior	optimus	goed
malus	peior	pessimus	slecht
magnus	maior	maximus	groot
parvus	minor	minimus	klein
multus	plus <i>n</i>	plurimus	veel
multi	plures	plurimi (zeer veel) plerique (meeste)	veel

• Bijwoord

Je kunt een bijvoeglijk naamwoord als bijwoord gebruiken. In dat geval geeft het meestal informatie over een handeling (werkwoordsvorm).

bijvoeglijk naamwoord	bijwoord	bijwoord comparativus	bijwoord superlativus
altus	alte	altius	altissime
fortis, forte	fortiter	fortius	fortissime

N.B. dubbelvorm: *fortius*

a. non/acc ev onzijdig ev
b. comparativus

bijvoeglijk naamwoord
bijwoord

• Persoonlijk voornaamwoord

	1 ^{ste} pers	2 ^{de} pers	3 ^{de} pers.	v	o
ev nom	ego	tu	is	ea	id
gen	mei	tui	eius	eius	eius
dat	mihi	tibi	ei	ei	ei
acc	me	te	eum	eam	id
abl	me	te	eo	ea	eo
mv nom	nos	vos	ei	eae	ea
gen	nostri	vestri	eorum	earum	eorum
dat	nobis	vobis	eis	eis	eis
acc	nos	vos	eos	eas	ea
abl	nobis	vobis	eis	eis	eis

N.B. Het persoonlijk voornaamwoord van de derde persoon kan zowel zelfstandig (hij/zij/het) als bijvoeglijk (deze, die/dit, dat) gebruikt worden.

• **Vragend voornaamwoord zelfstandig (wie/wat?)**

	M/V	O
nom	quis	quid
gen	cuius	cuius
dat	cui	cui
acc	quem	quid
abl	quo	quo

• **Bijvoeglijk vragend vnw (welk(e)?) en betrekkelijk vnw (,die/dat)**

	M	V	O
ev nom	qui	quae	quod
gen	cuius	cuius	cuius
dat	cui	cui	cui
acc	quem	quam	quod
abl	quo	qua	quo
mv nom	qui	quae	quae
gen	quorum	quarum	quorum
dat	quibus	quibus	quibus
acc	quos	quas	quae
abl	quibus	quibus	quibus

• **Onbepaalde voornaamwoorden**

De woorden *quis/quid* (zelfstandig) en *qui, quae, quod* (bijvoeglijk) vormen ook de basis van een aantal **onbepaalde voornaamwoorden**.

1. Samengesteld uit het voorvoegsel *ali-* en *quis*:

- *aliquis/aliquid* iemand, iets
- *aliqui, aliqua, aliquod* een of andere, 'n, enige

2. Samengesteld uit *quis* en achtervoegsel *-quam*:

- *quisquam/quicquam* iemand/iets
- *ullus (!!)* een of andere, 'n, enige

Let op: de d- voor de -q verandert in een -c, dus *quicquam*>*quidquam*

3. Samengesteld uit *quis* en achtervoegsel *-dam*:

- *quidam, quiddam* een zeker iemand, iets, sommigen
- *quidam, quaedam, quoddam* een zekere, sommige, enkele

Let op: de m- voor de -q verandert in een -n, dus *quendam*>*quemdam*, *quorundam*>*quorumdam*

4. Samengesteld uit *quis* en achtervoegsel *-que*:

- *(unus)quisque/(unum)quidque* ieder(een), allen
- *(unos)quique, (una)quaeque, (unum)quodque* iedere, elke, alle

- Verbuiging van *uter* (wie/wat/welke van beide)

ev	m	v	o
nom	uter	utra	utrum
gen	utrius	utrius	utrius
dat	utri	utri	utri
acc	utrum	utram	utrum
abl	utro	utra	utro

- Aanwijzend voornaamwoord (die,dat)en *ipse* (zelf)

ev	M	V	O	M	V	O	M	V	O
nom	hic	haec	hoc	ille	illa	illud	ipse	ipsa	ipsum
gen	huius	huius	huius	illius	illius	illius	ipsius	ipsius	ipsius
dat	huic	huic	huic	illi	illi	illi	ipsi	ipsi	ipsi
acc	hunc	hanc	hoc	illum	illam	illud	ipsum	ipsam	ipsum
abl	hoc	hac	hoc	illo	illa	illo	ipso	ipsa	ipso
mv									
nom	hi	hae	haec	illi	illae	illa	ipsi	ipsae	ipsa
gen	horum	harum	horum	illorum	illarum	illorum	ipsorum	ipsarum	ipsorum
dat	his	his	his	illis	illis	illis	ipsis	ipsis	ipsis
acc	hos	has	haec	illos	illas	illa	ipsos	ipsas	ipsa
abl	his	his	his	illis	illis	illis	ipsis	ipsis	ipsis

N.B. Naast *ille, illa, illud* (doe/dat bij hem, daarginds) kent het Latijn ook nog *iste, ista, istud* (die/dat bij jou). Soms onderstrepen *ille* en *iste* een waardeoordeel.

ille vir die bekende man (positief)

iste vir die vervelende vent (negatief)

N.B. *isdem, eadem, idem* (dezelfde, hetzelfde) zijn ontstaan uit *is, ea, id* en het achtervoegsel *-dem*.

Let op: *idem* > *is-dem*; *idem* > *id-dem*

een *-m* voor een *d* verandert in een *-n*, dus *eundem* > *eum-dem*

• **Werkwoord**

Praesens activum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam		
ind.	voco	moneo	audio	duco	sum	possum
	vocas	mones	audis	ducis	es	potes
	vocat	monet	audit	ducit	est	potest
	vocamus	monemus	audimus	ducimus	sumus	possumus
	vocatis	monetis	auditis	ducitis	estis	potestis
	vocant	monent	audiunt	ducunt	sunt	possunt
con.	vocem	moneam	audiam	ducam	sim	possim
	voces	moneas	audias	ucas	sis	possis
	vocet	moneat	audiat	ducat	sit	possit
	vocemus	moneamus	audiamus	ducamus	simus	possimus
	vocetis	moneatis	audiatis	ducatis	sitis	possitis
	vocent	moneant	audiant	ducant	sint	possint
imp.	voca	mone	audi	duc	es	
	vocate	monete	audite	ducite	este	
inf.	vocare	monere	audire	ducere	esse	posse
ppa	voca-ns	mone-ns	audi-ens	duc-ens	*ens	potens
ger und ium	vocandi vocando vocandum vocando	monendi monendo monendum monendo	audiendi audiendo audiendum audiendo	ducendi ducendo ducendum ducendo		

* Dit komt alleen voor bij samengestelde werkwoorden: bijv. *abs-ens* van *abesse*.

N.B. Een aantal werkwoorden krijgen soms vormen van de -i stam, dan weer van de mk-stam. Deze werkwoorden worden in de woordenlijst aldus aangeduid: *cap-ere, capio*.

N.B. Het PPA wordt verbogen als *ingens*. Als het PPA in een ablativus absolutus wordt gebruikt, heeft het in het enkelvoud de regelmatige uitgang op *-e*.

Voorbeeld:

Senatu deliberante Saguntum periit.

Terwijl de senaat aan het overleggen was, viel Saguntum.

N.B. Het **gerundium** is een **zelfstandig naamwoord**. Het wordt verbogen als *templum*. Het komt alleen voor in het enkelvoud. Het wordt gebruikt in die gevallen waarin het werkwoord als een zelfstandig naamwoord gebruikt wordt, behalve waar het onderwerp of lijdend voorwerp is. In die laatste gevallen wordt namelijk de infinitivus gebruikt.

infinitivus

Scribere difficile est. Schrijven is lastig.

Scribere volo. Ik wil schrijven.

gerundium

ars scribendi epistulam de kunst van het brief schrijven/de kunst om een brief te schrijven

Scribendo studeo. Ik leg me toe op het schrijven.

Ad scribendum paratus sum. Ik ben bereid tot schrijven/om te schrijven.

Scribendo tempus tero. Ik breng de tijd door met schrijven.

Praesens passivum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam
ind	vocor	moneor	audior	ducor
	vocaris	moneris	audiris	duceris
	vocatur	monetur	auditur	ducitur
	vocamur	monemur	audimur	ducimur
	vocamini	monemini	audimini	ducimini
	vocantur	monentur	audiuntur	ducuntur
con	vocer	monear	audiar	ducar
	voceris	monearis	audiaris	ducaris
	vocetur	moneatur	audiatur	ducatur
	vocemur	moneamur	audiamur	ducamur
	vocemini	moneamini	audiamini	ducamini
	vocentur	moneantur	audiantur	ducantur
inf	vocari	moneri	audiri	duci
gerundivum	vocandus	monendus	audiendus	ducendus

Het gerundivum is een bijvoeglijk naamwoord. Het wordt verbogen als *novus, nova, novum*. Het geeft aan dat het woord waar het mee congrueert een handeling moet ondergaan.

Servus vocandus est. De slaaf moet geroepen worden.

ars epistulae scribendae de kunst van een brief die geschreven moet worden; de kunst van het brief schrijven/om een brief te schrijven

Imperfectum activum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam		
ind.	vocabam	monebam	audiebam	ducebam	eram	poteram
	vocabas	monebas	audiebas	ducebas	eras	poteras
	vocabat	monebat	audiebat	ducebat	erat	poterat
	vocabamus	monebamus	audiebamus	ducebamus	eramus	poteramus
	vocabatis	monebatis	audiebatis	ducebatis	eratis	poteratis
	vocabant	monebant	audiebant	ducebant	erant	poterant
con.	vocarem	monerem	audirem	ducerem	essem	possem
	vocares	moneres	audires	duceres	esses	posses
	vocaret	moneret	audiret	duceret	esset	posset
	vocaremus	moneremus	audiremus	duceremus	essemus	possemus
	vocaretis	moneretis	audiretis	duceretis	essetis	possetis
	vocarent	monerent	audirent	ducerent	essent	possent
imp.	voca	mone	audi	duc	es	
	vocate	monete	audite	ducite	este	
inf.	vocare	monere	audire	ducere	esse	posse

Imperfectum passivum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam
ind.	vocabar	monebar	audiebar	ducebar
	vocabaris	monebaris	audiebaris	ducebaris
	vocabatur	monebatur	audiebatur	ducebatur
	vocabamur	monebamur	audiebamur	ducebamur
	vocabamini	monebamini	audiebamini	ducebamini
	vocabantur	monebantur	audiebantur	ducebantur
con.	vocarer	monerer	audirer	ducerer
	vocareris	monereris	audireris	ducereris
	vocaretur	moneretur	audiretur	duceretur
	vocaremur	moneremur	audiremur	duceremur
	vocaremini	moneremini	audiremini	duceremini
	vocarentur	monerentur	audirentur	ducerentur

Futurum activum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam		
ind.	vocabo	monebo	audiam	ducam	ero	potero
	vocabis	monebis	audies	duces	eris	poteris
	vocabit	monebit	audiet	ducet	erit	poterit
	vocabimus	monebimus	audiemus	ducemus	erimus	poterimus
	vocabitis	monebitis	audietis	ducetis	eritis	poteritis
	vocabunt	monebunt	audient	ducent	erunt	poterunt
pfa	vocaturus	moniturus	auditurus	ducturus	futurus	
inf.	vocaturus esse	moniturus esse	auditurus esse	ducturus esse	futurus esse	

N.B. Om het PFA te maken ga je uit van het PPP, maar vervang de uitgang *-us* door *-urus*.

monitus PPP *moniturus* PFA

ductus PPP *ducturus* PFA

Futurum passivum

	a-stam	e-stam	i-stam	mk-stam
ind.	vocabor	monebor	audiar	ducar
	vocaberis	moneberis	audieris	duceris
	vocabitur	monebitur	audietur	ducetur
	vocabimur	monebimur	audiemur	ducemur
	vocabimini	monebimini	audiemini	ducemini
	vocabuntur	monebuntur	audientur	ducentur
inf.*	vocatum iri	monitum iri	auditum iri	ductum iri

*Komt zeer weinig voor, voornamelijk in ACI constructies.

Naast *esse* en *posse* zijn de volgende werkwoorden onregelmatig:

velle, nolle, malle willen, niet willen, liever willen

ire (stam: *e-* of *i-*) gaan

ferre dragen, brengen

fieri worden, ontstaan, gebeuren, gemaakt worden (passivum van *fac-ere, fac-io*)

Praesens activum (en passivum)

	velle	nolle	malle	ire	ferre	ferri	fieri
ind.	volo	nolo	malo	eo	fer-o	fer-or	fio
	vis	non vis	mavis	is	fer-s	fer-ris	fis
	vult	non vult	mavut	it	fer-t	fer-tur	fit
	volumus	nolumus	malumus	imus	fer-i-mus	fer-i-mur	fimus
	vultis	non vultis	mavultis	itis	fer-tis	fer-i-mini	fitis
	volunt	monent	malunt	e-u-nt	fer-u-nt	fer-u-ntur	fi-u-nt
con.	velim	nolim	malim	eam	feram	ferar	fiam
	velis	nolis	malis	eas	feras	feraris	fias
	velit	nolit	malit	eat	ferat	feratur	fiat
	velimus	nolimus	malimus	eamus	feramus	feramur	fiamus
	velitis	nolitis	malitis	eatis	feratis	feramini	fiatis
	velint	nolint	malint	eant	ferant	ferantur	fiant
imp.		noli		i	fer		
		nolite		ite	fer-te		
inf.	velle	nolle	malle	ire	ferre	ferri	fieri
ppa	vole-ns	nole-ns	mal-ens	iens,euntis	fer-ens		

Imperfectum activum (en passivum)

	velle	nolle	malle	ire	ferre	ferri	fieri
ind.	volebam	nolebam	malebam	ibam	fereram	fererbar	fierbam
	volebas	nolebas	malebas	ibas	ferebas	fererbaris	fierbas
	volebat	nolebat	malebat	ibat	ferebat	fererbatur	fierbat
	volebamus	nolebamus	malebamus	ibamus	ferebamus	fererbamur	fierbamus
	volebatis	nolebatis	malebatis	ibatis	ferebatis	fererbamini	fierbatis
	volebant	nolebant	malebant	ibant	ferebant	fererbantur	fierbant
con.	vellem	nollem	malle	irem	ferrem	ferer	fierem
	velles	nolles	malles	ires	ferres	fereris	fieres
	vellet	nollet	mallet	iret	ferret	ferretur	fieret
	vellemus	nollemus	malle	iremus	ferremus	ferremur	fieremus
	velletis	nolletis	malletis	iretis	ferretis	ferremini	fieretis
	vellent	nollent	mallent	irent	ferrent	ferrentur	fierent

Futurum activum (en passivum)

	velle	nolle	malle	ire	ferre	ferri	fieri
ind.	volam	nolam	malam	ibo	feram	ferar	fiam
	voles	noles	males	ibis	feres	fereris	fies
	volet	nolet	malet	ibit	feret	feretur	fiet
	volemus	nolemus	malemus	ibimus	feremus	feremur	fiemus
	voletis	noletis	maletis	ibitis	feretis	feremini	fietis
	volent	nolent	malent	ibunt	ferent	ferentur	fient
pfa				iturus	laturus *		futurus
inf.				iturus esse	laturus esse		fore

*Stamtijden van *ferre: fero, tuli, latus*

N.B. De onregelmatige perfecta zijn respectievelijk: *volui, nolui, malui en tuli*

Perfectum activum

Plusqperf. act.

FutEx. act.

	stam op –v-	stam op –u-	stam op –s-	esse		
ind.	vocavi	monui	duxixi	fui	vocaveram	vocavero
	vocavisti	monuisti	duxixisti	fuiſti	vocaveras	vocaveris
	vocavit	monuit	duxixit	fuit	vocaverat	vocaverit
	vocavimus	monuimus	duxiximus	fuiſimus	vocaveramus	vocaverimus
	vocavistis	monuistis	duxixistis	fuiſtis	vocaveratis	vocaveritis
	vocaverunt	monuerunt	duxerunt	fuerunt	vocaverant	vocaverint
con.	vocaverim	monuerim	duxerim	fuerim	vocaviſſem	
	vocaveris	monueris	duxeris	fueris	vocaviſſes	
	vocaverit	monuerit	duxerit	fuerit	vocaviſſet	
	vocaverimus	monuerimus	duxerimus	fuerimus	vocaviſſemus	
	vocaveritis	monueritis	duxeritis	fueritis	vocaviſſetis	
	vocaverint	monuerint	duxerint	fuerint	vocaviſſent	
inf.	vocaviſſe	monuiſſe	duxiſſe	fuiſſe		

N.B. Het Futurum Exactum heeft in het activum dezelfde vormen als de coniuſtivus van het perfectum, behalve bij de eerste perſoon ev. : *vocavero* (coni. perf. *vocaverim*).

N.B. Het Futurum Exactum wordt in het Nederlands (haast) niet meer gebruikt.

Perfectum passivum**Plusqperf. Pass.****FutEx. Pass.**

	stam op –v-	stam op –u-	stam op –s-		
ind.	vocatus sum	monitus sum	ductus sum		vocatus eram
	vocatus es	monitus es	ductus es		vocatus eras
	vocatus est	monitus est	ductus est		vocatus erat
	vocati sumus	moniti sumus	ducti sumus		vocati eramus
	vocati estis	moniti estis	ducti estis		vocati eratis
	vocati sunt	moniti sunt	ducti sunt		vocati erant
con.	vocatus sim	monitus sim	ductus sim		vocatus essem
	vocatus sis	monitus sis	ductus sis		vocatus esse
	vocatus sit	monitus sit	ductus sit		vocatus esset
	vocati simus	moniti simus	ducti simus		vocati essemus
	vocati sitis	moniti sitis	ducti sitis		vocati essetis
	vocati sint	moniti sint	ducti sint		vocati essent
inf.	vocatus esse	monitus esse	ductus esse		

Deponentia

In het Latijn is er een groep werkwoorden die alleen nog maar passieve vormen hebben. Toch is de betekenis actief. Je herkent ze aan de passieve infinitivus in de woordenlijst van Lingua Latina (*conari*) en in het woordenboek aan de passieve 1ste persoon enkelvoud (*conor*).

	praesens	imperfectum	futurum
ind	conor <i>ik probeer</i>	conabar <i>ik probeerde</i>	conabor <i>ik zal proberen</i>
	conaris	conabaris	conaberis
	conatur	conabatur	conabitur
	conamur	conabamur	conabimur
	conamini	conabamini	conabimini
	conantur	conabantur	conabuntur
con	coner	conarer	
	coneris	conareris	
	conetur	conaretur	
	conemur	conaremur	
	conemini	conaremini	
	conentur	conarentur	
ppa	conans*		
inf	conari <i>om te proberen</i>		

*Dit is de enige actieve vorm. Ook kan het PPP gebruikt worden in plaats van PPA.

	perfectum	plqperfectum.	futurum exactum
ind.	conatus sum <i>ik heb geprobeerd</i>	conatus eram <i>ik had geprobeerd</i>	conatus ero <i>ik zal geprobeerd hebben</i>
	conatus es	conatus eras	conatus eris
	conatus est	conatus erat	conatus erit
	conati sumus	conati eramus	conati erimus
	conati estis	conati eratis	conati eritis
	conati sunt	conati erant	conati erunt
con.	conatus sim	conatus essem	
	conatus sis	conatus esse	
	conatus sit	conatus esset	
	conati simus	conati essemus	
	conati sitis	conati essetis	
	conati sint	conati essent	
ppp	conatus <i>proberend/geprobeerd hebbend</i>		
inf.	conatus esse <i>geprobeerd te hebben</i>		

N.B. Het PPP van deponentia heeft dus twee betekenissen:

- a. proberend (gelijktijdig)
- b. geprobeerd hebbend (voortijdig)